

حسابداری شرکت های سهامی

تعریف شرکت سهامی: شرکت سهامی شرکتی است که سرمایه آن به ورقه سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی سرمایه آنها می باشد.

انواع شرکت های سهامی :

طبق ماده ۴ قانون تجارت شرکتهای سهامی به دو نوع تقسیم می شوند :

نوع اول: شرکت های سهامی عام: شرکت هایی که موسسین آنها قسمتی از سرمایه شرکت را از طریق فروش سهام به مردم تامین می کنند شرکتهای سهامی عام نامیده می شوند.

نوع دوم: شرکت های سهامی خاص: شرکت هایی که تمام سرمایه اولیه آنها در موقع تاسیس منحصرأً توسط موسسین تامین می گردد شرکت های سهامی خاص نامیده می شوند.

تفاوت عمده بین شرکتهای سهامی عام و خاص:

۱- قسمتی از سهام شرکت سهامی آن در مرحله تاسیس به مردم عرضه می شود در حالی که سهام شرکت های سهامی خاص باید کلاً توسط موسسین تامین گردد.

۲- تعداد شرکا در شرکت سهامی آن حداقل ۵ نفر و در شرکت سهامی خاص سه نفر میباشد.

۳- سرمایه شرکت سهامی عام در هنگام تاسیس حداقل ۵ میلیون و در شرکتهای سهامی خاص حداقل یک میلیون ریال می باشد.

۴- شرکت سهامی عام میتواند طبق قانون تجارت اوراق قرضه(اوراق مشارکت) منتشر نماید در حالی که برای شرکتهای سهامی خاص چنین امری پیش بینی نشده است .

۵- مبلغ اسمی سهام شرکتهای سهامی عام نباید بیشتر از ۱۰'۰۰۰ ریال باشد ولی در شرکتهای سهامی خاص سقفی بر آن وجود ندارد .

۶- در هنگام تاسیس شرکت سهامی عام موسسین باید حداقل ۲۰ درصد سهام شرکت را تعهد نمایند در حالی که در شرکتهای سهامی خاص موسسین باید صددرصد سهام شرکت را تعهد کنند.

۷- در مورد پاداش مدیران مبلغ پاداش در شرکت سهامی عام از ۵ درصد و در شرکت سهامی خاص از ۱۰ درصد سود قابل پرداخت به صاحبان سهام نباید تجاوز کند.

مزایا و معایب یک شرکت سهامی :

(مزایا)

۱- امکان جمع آوری سرمایه بیشتر نسبت به واحدهای تجاری تک مالکی و تضامنی

۲- تداوم بقا

۳- سهولت انتقال مالکیت

۴- عدم وجود نمایندگی متقابل

۵- مسئولیت محدود سهامداران

(معایب)

۱- جدایی مالکیت و مدیریت

۲- مالیات شرکت سهامی

۳- مقررات دولتی

شخصیت قانونی مستقل :

شرکت سهامی یک واحد تجاری است که طبق قانون تشکیل میشود یک شرکت سهامی از دیدگاه قانونی موجودیت نامرئی به حساب می آید می توان شرکت سهامی را به عنوان یک فرد مصنوعی قلمداد نمود که موجودیت جدا از مالکین خود که سهامداران نامیده میشوند دارد.

تداوم بقا و قابلیت انتقال مالکیت :

اغلب شرکتهای سهامی بدون توجه به تغییرات در مالکیت سهام خود دارای تداوم و بقا هستند.

عدم وجود نمایندگی متقابل :

نمایندگی متقابل ترتیبی است که بر اساس آن تمام مالکان میتوانند متقابلاً از جانب خود و به عنوان نماینده واحد تجاری اقداماتی انجام دهند. قراردادی که توسط یکی از مالکین امضا شود کل شرکت را متعهد می سازد. نمایندگی متقابل در شرکت های تضامنی کاربرد دارد و در شرکتهای سهامی کاربرد ندارد.

مسئولیت محدود سهامداران :

سهامداران در مقابل بدهیهای شرکت سهامی مسئولیت محدود دارد. ولی در مقابل بدهیهای شرکت تعهد شخصی ندارد بیشترین مبلغی را که ممکن است یک سهامدار در ارتباط با سرمایه گذاری در سهام یک شرکت سهامی از دست بدهد بهای تمام شده سرمایه گذاری اش می باشد. اما در شرکتهای تضامنی هر شخص مسئولیت پرداخت کل بدهی های شرکت را دارد.

جدایی مالکیت و مدیریت:

سهامداران مالکان واحد تجاری می باشند. اما مدیریت و اداره شرکت سهامی بر عهده هیئت مدیره است. هیئت مدیره توسط سهامداران انتخاب میشود. جدایی مالکان (سهامداران) از مدیریت ممکن است مشکل ساز باشد مثلاً ممکن است مدیران شرکت را به نفع خود اداره نمایند و نه به نفع سهامداران.

مالیات شرکت سهامی:

در شرکتهای سهامی مالیات مضاعفی نسبت به شرکت های تضامنی و تک مالکی پرداخت می کنند، علاوه بر مالیات بر سود شرکت، مالیات بر سود سهام نیز پرداخت می کنند.

مقررات دولت:

مقررات سنگین دولتی یکی از معایب مهم شرکت سهامی است. از آنجا که سهامداران در مقابله بدهیهای شرکت صرفاً مسئولیت محدود دارند، افراد خارج از شرکت نمی توانند نسبت به ادعاهایی که ممکن است در آینده علیه شرکت ایجاد شود مطمئن باشند. برای حفظ حقوق افراد دولت بر اعضاء شرکت ها نظارت می کند.

سهام سرمایه:

شرکت سهامی سرمایه گذاری مالکان خود در واحد تجاری برای آنها گواهینامه سهام صادر میکند. از آنجا که سهام بیانگر سرمایه شرکت سهامی است. اغلب از آن به عنوان سهام سرمایه یاد میشود. هر واحد از سهام سرمایه یک سهم نام دارد.

سهام مجاز:

تعداد سهامی که شرکت سهامی اجازه دارد منتشر نماید. این تعداد سهام در اساسنامه شرکت درج گردیده است. اما میتوان در هنگام افزایش سرمایه تغییر کرده و افزایش داد

سهام منتشر (صادر) شده:

. سهامی که به سهامداران فروخته شده و برای آن گواهینامه سهام صادر گردیده است.

سهام جاری: سهامی که در دست یک سهامدار می باشد و بازخرید نشده است.

سهام عادی: سرمایه پرداخت شده می باشد و از آن به عنوان سرمایه دائمی واحد تجاری یاد میشود زیرا سهامداران میتوانند از آن برداشت کنند.

نکته اول: بازخرید سهام توسط شرکت صادر کننده آن به منظور نگهداری در خزانه شرکت (سهام * خزانه) در قانون تجارت ایران ممنوع گردیده است.

نکته دوم: به موجب ماده ۹۰ قانون تجارت ایران در صورت وجود سود در سال مالی تقسیم ده درصد * از سود ویژه سالانه بین صاحبان سهام الزامی است

ارزش اسمی سهام: مبلغی است که بر روی برگهای سهام درج شده است. مالکیت سهام ۴ حقوق اساسی را به سهامداران اعطا می نماید مگر اینکه حق خاصی با توافق سهامداران از مالکیت سهام سلب شده باشد.

۱- حق رای: حق مشارکت سهامداران در مدیریت از طریق دادن رای به موضوعاتی که در مقابل آنها قرار می گیرد.

۲- سود سهام: حق دریافت بخش متناسبی از سود سهام .

۳- تصفیه: حق دریافت بخش متناسبی (بر اساس تعداد سهم) از داراییهای باقیمانده پس از پرداخت بدهی ها در زمان تصفیه.

۴- حق تقدم: حق حفظ سهم مناسبی از مالکیت شرکت سهامی.

سهام عادی و سهام ممتاز:

تمام شرکت های سهامی، سهام عادی منتشر می کنند. سهام عادی اساسی ترین شکل سهام سرمایه می باشد. اگر به موضوع دیگری اشاره نشده باشد کلمه سهام به تنهایی مفهوم سهام عادی را میسرساند.

سهام ممتاز:

برای مالکین خود امتیازاتی فراتر از سهام عادی را به همراه دارد. این مزایا عبارتند از : اولویت در دریافت سود سهام نسبت به سهامداران عادی، اولویت در دریافت دارایی ها در زمان تصفیه، سود تضمین شده سهام.

مثال: انتشار ۲۰'۰۰۰ سهم عادی ۱۰۰۰ ریالی بابت تحصیل یک قطعه زمین به ارزش ۵۵۰'۰۰۰ ریال ، یک ساختمان به ارزش ۱'۲۵۰'۰۰۰ ریال ، یک دستگاه کامپیوتر ۵۰۰'۰۰۰ ریال .

مطلوب است ثبت فوق در دفتر روزنامه :

زمین ۵۵۰'۰۰۰

ساختمان ۱'۲۵۰'۰۰۰

تجهیزات ۵۰۰'۰۰۰

سهام عادی ۲'۰۰۰'۰۰۰

صرف سهام ۳۰۰'۰۰۰

انتشار سهام ممتاز :

حسابداری سهام ممتاز همانند سهام عادی میباشد.

مثال : شرکت توانا طبق اساس نامه به انتشار ۳'۰۰۰ سهم ممتاز ۴٪ ، ۱۰۰ ریال مجاز است . اگر شرکت در تاریخ ۵/خرداد سهام ممتاز مجاز خود را به ارزش اسمی منتشر نماید .

مطلوب است ثبت انتشار در دفتر روزنامه :

۳/۵

موجودی نقد ۳۰۰'۰۰۰

سهام ممتاز ۳۰۰'۰۰۰

ثبت سهام ممتاز به ارزش اسمی

سرمایه پرداخت شده :

سرمایه یک شرکت سهامی که از طریق سرمایه گذاری سهام داران ایجاد شده است . گاهی اوقات به آن سرمایه مشارکت شده نیز اطلاق میشود .

با توجه به اطلاعات زیر جمع سرمایه پرداخت شده و جمع حقوق صاحبان سهام را محاسبه کنید :

سهام عادی ۱۲'۵۰۰ - سهام ممتاز ۶'۰۰۰ - صرف سهام عادی ۳'۷۰۰ ریال - صرف سهام ممتاز ۸۰۰ - سود انباشته ۱۸'۰۰۰ ریال

جمع سرمایه پرداخت شده $۱۲'۵۰۰ + ۶'۰۰۰ + ۳'۷۰۰ + ۸۰۰ = ۲۳'۰۰۰$

جمع حقوق صاحبان سهام $۲۳'۰۰۰ + ۱۸'۰۰۰ = ۴۱'۰۰۰$

= سهام ممتاز و صرف سهام + سهام عادی و صرف سهام عادی = سرمایه پرداخت شده

تاریخ های تقسیم سود:

هر شرکت سهامی باید سود سهام را قبل از پرداخت آن اعلام نماید. اختیار اعلام سود سهام با هیات مدیره است . شرکت تا هنگام تصویب اعلام سود سهام تعهدی برای پرداخت آن ندارد، اما به محض به اعلام سود سهام به یک بدهی قانونی شرکت تبدیل میگردد.

سود سهام ممتاز و عادی :

اعلام سود نقدی سهام ، با بدهکار کردن سود انباشته و بستانکار کردن سود سهام پرداختی ثبت میشود :

سود انباشته xxx

سود سهام پرداختنی xxx

ثبت تصویب یا اعلام سود نقدی سهام

پرداخت سود سهام :

سود سهام پرداختنی xxx

موجودی نقد xxx

ثبت پرداخت سود نقدی سهام

مثال: شرکت قدس در تاریخ ۱/۱/۱۰ تشکیل شد و در تاریخ ۱/۱/۱۰ ، ۵۰'۰۰۰ سهم منتشر نمود. در سال ۱۳۰۱ شرکت ۵۰۰'۰۰۰ ریال سود کسب و در تاریخ ۱/۱/۳۱ برای هر سهم ۴۰ ریال سود اعلام کرد. این سود ۱/۲/۳۰ قابل پرداخت خواهد بود. مطلوب است ثبت اعلام و پرداخت سود سهام در دفتر روزنامه عمومی . مانده سود انباشته را در ۱/۲/۳۱ حساب نمایند.

۱/۱/۳۰

۵۰'۰۰۰×۴۰

سود انباشته ۲'۰۰۰'۰۰۰

۲'۰۰۰'۰۰۰

سود سهام پرداختنی

مانده سود انباشته:

ثبت اعلام سود سهام

۵'۰۰۰'۰۰۰ - ۲'۰۰۰'۰۰۰ = ۳'۰۰۰'۰۰۰

نکته: سود سهام در تاریخ ۱/۱/۳۰ × موجب کاهش سود انباشته میشود نه پرداخت سود سهام ۱/۲/۳۰ × .

×/۲/۳۰

سود سهام پرداختنی ۲'۰۰۰'۰۰۰

موجودی نقد ۲'۰۰۰'۰۰۰

ثبت پرداخت سود سهام نقدی

سهام ممتاز جمع شونده و غیر جمع شونده :

در این حالت صاحبان سهام ممتاز جمع شونده قبل از پرداخت سود سهام به سهامداران عادی ، سود سهام معوق به علاوه سود سهام سال جاری خود را دریافت میکنند

سهام ممتاز شرکت سهامی شیوا از نوع جمع شونده میباشد. فرض کنید که شرکت در سال ۱۳×۴ پرداخت سود سهام ممتاز خود به مبلغ ۱'۰۰۰'۰۰۰ ریال را نادیده گرفته است . سود سهام به سهام ممتاز سالانه (۱۰۰۰۰۰۰) میباشد.

در پایان سال ۱۳×۵ سود سهام به سهامداران مبلغ ۵'۰۰۰'۰۰۰ ریال اعلام مینماید. مطلوب است ثبت سود سهام در دفتر روزنامه

×/۲/۲۹

سود انباشته ۵'۰۰۰'۰۰۰

سود سهام پرداختنی ممتاز ۲'۰۰۰'۰۰۰

سود سهام پرداختنی عادی ۳'۰۰۰'۰۰۰

ثبت اعلام سود نقدی سهام

مثال فوق را با این فرض که سهام ممتاز غیر جمع شونده باشد:

چنانچه سهام ممتاز از نوع غیر جمع شونده باشد. شرکت سهامی تعهدی به پرداخت سهام معوق ندارد. بدهی سود سهام فقط زمانی ایجاد میشود که از سوی شرکت سود سهام اعلام شده باشد . معمولاً سود سهام معوق در یادداشت های همراه صورت های مالی افشا میشود.

x/۱۲/۲۹

سود انباشته ۵'۰۰۰'۰۰۰

سود سهام پرداختی ممتاز ۱/۰۰۰/۰۰۰

سود سهام پرداختی سهام عادی ۴/۰۰۰/۰۰۰

ثبت اعلام سود سهام ممتاز و عادی

سهام ممتاز مشارکتی و غیرمشارکتی:

دارندگان سهام ممتاز مشارکتی پس از دریافت مبلغ یا درصد ثابتی از سود سهام باز هم در سود سهام حق مشارکت دارند. چنانچه یک شرکت سهامی سود سهام اعلام کند. ابتدا سهامداران سود ممتاز سود سهام خود را دریافت میکنند. بعد از سهامداران ممتاز، سهامداران عادی نیز سهم سود خود را طلب میکنند.

چنانچه مبلغ اضافی از سود سهام اعلام شده باقی بماند این سود باقی مانده بین سهامداران عادی و ممتاز تقسیم میشود.

مثال:

شرکت سهامی امید دارای ۵'۰۰۰ سهم ۱'۰۰۰ ریالی ممتاز ۱۲٪ با حق مشارکت در کل سود بوده و تعداد سهام عادی این شرکت ۱۰'۰۰۰ سهم عادی ۱'۰۰۰ ریالی میباشد. به سودی که در سال ۱۳۷۰ بین سهامداران تقسیم میشود مبلغ ۲'۱۰۰'۰۰۰ ریال میباشد. مطلوب است تقسیم سود سهام ممتاز و عادی:

کل سود اعلام شده ۲/۱۰۰/۰۰۰

سود تضمین شده سهام ممتاز (۶۰۰/۰۰۰)

مابقی سود جهت تقسیم سهام ممتاز و عادی ۱/۵۰۰/۰۰۰

سود هر سهم عادی و ممتاز: $۱/۵۰۰/۰۰۰ \div ۱۵/۰۰۰ = ۱۰۰$

سود سهام ممتاز مشارکت در سود $۱۰۰ \times ۵/۰۰۰ = ۵۰۰/۰۰۰$

سود سهام عادی $۱۰/۰۰۰ \times ۱۰۰ = ۱/۰۰۰/۰۰۰$

مثال: شرکت پاک ۱۵'۰۰۰ سهم عادی ۲۰ ریالی و ۵'۰۰۰ سهم ممتاز جمع شونده ۶٪ ، سریالی در دست سهامداران دارد . شرکت برای دو سال گذشته سود سهام اعلام نکرده است ، اما امسال در نظر دارد که ۵۶'۰۰۰ ریال سود تقسیم کند. اگر سهام ممتاز از نوع غیر مشارکتی باشد . سود سهام ممتاز و عادی را حساب کنید .

سود سهام ممتاز معوق	۱۸/۰۰۰	$۵/۰۰۰ \times ۳۰ = ۱۵۰/۰۰۰$
سود سهام سال جاری	۹/۰۰۰	$۱۵۰/۰۰۰ \times ۶\% = ۹/۰۰۰ \times ۲ =$
جمع سود سهام ممتاز	۲۷/۰۰۰	
سهام عادی	۲۹/۰۰۰	$۵۶/۰۰۰ - ۲۷/۰۰۰ = ۲۹/۰۰۰$
جمع سود سهام	۵۶/۰۰۰	

سهام ممتاز قابل تبدیل:

ممکن است توسط سامداران ممتاز در صورت تمایل آنها با نوع دیگری از سهام شرکت تعویض شود.
 مثال: ارزش اسمی هر سهم ممتاز شرکت شیوا ۱/۰۰۰ ریال و ارزش اسمی هر سهم عادی ۱۰۰ ریال است باتوجه به این اطلاعات شرکت تبدیل ۱۰۰ سهم ممتاز به ۶۵۰ سهم عادی را در دفتر روزنامه شرکت شیوا ثبت نماید.

سهام ممتاز	۱۰۰/۰۰۰	$۱/۰۰۰ \times ۱۰۰$
سهام عادی	۶۵/۰۰۰	۶۵۰×۱۰۰
صرف سهام	۳۵/۰۰۰	

تبدیل سهام ممتاز به سهام عادی

ارزشهای مختلف سهام :

ارزش بازار : ارزش بازار یک سهم یا قیمت بازار قیمتی است که یک فرد می تواند با آن یک سهم را خریداری نماید یا بفروشد.

ارزش باز خرید: ممکن است شرکتها به منظور اجتناب از پرداخت سود سهام، به باز خرید و ابطال سهام ممتاز خود تمایل داشته باشد قیمتی که شرکت برای بازار خرید سهام ممتاز خود توافق می کند ارزش باز خرید نام دارد، ارزش بازار خرید در زمان انتشار سهام ممتاز مشخص می شود.

مثال : شرکت سهامی قدس سهام ممتاز ۲۰۰ ریالی خود را به قیمت هر سهم ۲۵۰ ریال که به اختیار شرکت قابل باز خرید می باشد. در ابتدای سال ۱۳۵۵ شرکت خود را در اختیار ملزم می کند سالانه ۶/۰۰۰ سهم خود را باز خرید نماید. مبلغی که شرکت قدس بابت باز خرید به سهامداران خود پرداخت شامل ارزش باز خرید است .مطلوبست ثبت آن در دفتر روزنامه عمومی:

سهام ممتاز	۱/۲۰۰/۰۰۰	$۶/۰۰۰ \times ۲۰۰ =$
سود انباشته	۳۰۰/۰۰۰	$۱/۵۰۰/۰۰۰ - ۱/۲۰۰/۰۰۰ = ۳۰۰/۰۰۰$
موجودی نقد	۱/۵۰۰/۰۰۰	$۶/۰۰۰ \times ۲۵۰ =$
ثبت باز خرید سهام ممتاز		

ارزش دفتری: ارزش دفتری یک سهم مبلغی از حقوق صاحبان سهام در دفاتر شرکت است که به هر سهم از سهام شرکت تعلق دارد. چنانچه شرکت تنها سهام عادی جاری داشته باشد. ارزش دفتری هر سهم از طریق تقسیم جمع حقوق صاحبان سهام بر تعداد سهام عادی آن بدست خواهد آمد . اگر شرکتی هم سهام عادی و هم سهام ممتاز داشته باشد . اول ارزش دفتری ممتاز که عبارتست از ارزش باز خرید سهام ممتاز بعلاوه سود سهام جمع شونده معوق ، از حقوق صاحبان سهام کسر می شود آنگاه بر تعداد سهام عادی تقسیم نمود. ارزش دفتری ممتاز تقسیم بر تعداد سهام ممتاز بدست می آید. فرض کنید تراز نامه شرکتی مبلغ زیر را گزارش می کند؟

سرمایه پرداخت شده:

سهام ممتاز ۱۰۰ ریالی ۶%	۴۰/۰۰۰
صرف سهام ممتاز	۴/۰۰۰
سهام عادی ۱۰ ریالی	۵۵/۰۰۰
صرف سهام عادی	۷۲/۰۰۰
جمع سرمایه پرداخت شده	۱۷۱/۰۰۰
سود انباشته	۸۵/۰۰۰
جمع حقوق صاحبان سهام	۲۵۶/۰۰۰

فرض کنید که با احتساب سال جاری چهار سال است که سود سهام ممتاز معوق مانده و همچنین ارزش باز خرید هر سهم ممتاز ۱۳۰ ریال می باشد. مطلوبست محاسبه ارزش دفتری هر سهم شرکت:

ارزش هر سهم ممتاز: $40,000 \div 100 = 400$ تعداد سهام ممتاز

ارزش باز خرید $130 \times 400 = 52,000$ ۵۲/۰۰۰

سود سهام جمع شونده $9/600$ ۹/۶۰۰

$$40,000 \times \%6 \times 4 =$$

حقوق صاحبان سهام اختصاص یافته به سهام ممتاز $61/600$ ۶۱/۶۰۰ $61,600 \div 400 =$

ارزش دفتری هر سهم ممتاز ۱۵۴

سهام عادی:

جمع حقوق صاحبان سهام کسر می شود ۲۵۶/۰۰۰

سهام اختصاص یافته ممتاز (۶۱/۶۰۰)

حقوق صاحبان سهام اختصاص یافته عادی ۱۹۴/۴۰۰

ارزش دفتری هر سهم عادی $194,400 \div 550 = 35/35$ ۳۵/۳۵

بستن سود ویژه به سود انباشته:

۲۹/اسفند

خلاصه سود و زیان xxx

سود انباشته xxx

ثبت بستن زیان به سود انباشته:

سود انباشته xxx

خلاصه سود و زیان xxx

سهام سرمایه تعهد شده:

به موجب مواد ۱۶ و ۲۰ قانون تجارت پرداخت نقدی حداقل ۳۵٪ کل ارزش اسمی سهام ضروری است. مابقی ارزش اسمی سهام (۶۵٪) در تعهد صاحبان سهام باقی خواهد ماند که با بدهکار کردن حسابی بنام تعهد صاحبان سهام ثبت می گردد.

مثال: فرض کنید شرکت امین در ۲۰/تیرماه ۱۳۰۱ تأسیس شده و سرمایه این شرکت مبلغ ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال شامل ۱۰/۰۰۰ سهم عادی به ارزش اسمی ۱/۰۰۰ ریال می باشد. هنگام تأسیس شرکت ۳۵٪ درصد ارزش اسمی سهام بطور نقد پرداخت شده و مابقی در تعهد صاحبان سهام است. مطلوبست ثبت در دفتر روزنامه عمومی شرکت:

موجودی نقد $3/500/000$ $10/000/000 \times 35\% =$

تعهد صاحبان سهام عادی $6/500/000$

سهام عادی $10/000/000$

صدور ۱۰/۰۰۰ سهم عادی به ارزش اسمی ۱/۰۰۰ ریال که ۳۵٪ آن نقدی و مابقی تعهدی است

ترازنامه شرکت مذکور بشرح زیر است:

داراییها:	بدهیها:
موجودی نقد $3/500/000$	حقوق صاحبان سهام:
	سهام عادی $10/000/000$
	تعهد صاحبان سهام $(6/500/000)$
$3/500/000$	$3/500/000$

چنانچه شرکت امین در ۲۰/آبان نیازمند به وجوه نقد برای ادامه فعالیتهای خود باشد. در این تاریخ به سهامداران اطلاع می دهد که تعهد سهام خود را واریز نمایند. در صورتیکه سهامداران تعهد خود را پرداخت نمایند. ثبت زیر در دفاتر زده می شود:

۲۰/آبان

موجودی نقد $6/500/000$

تعهد سهام عادی $6/500/000$

واریز نقدی ۶۵٪ تعهد سهام عادی توسط صاحبان سهام عادی

ارزش تصفیه:

ارزش تصفیه فقط در مورد سهام ممتاز کاربرد دارد. مبلغی است که شرکت می پذیرد در صورت تصفیه شرکت بابت هر سهم ممتاز بپردازد و می بایستی سود سهام معوق به ارزش تصفیه اضافه شود.

ترازنامه شرکت سهامی:

ترازنامه شرکت سهامی، دارائیهها، بدهیها را دقیقاً مشابه یک واحد تک مالکی یا یک شرکت تضامنی گزارش میکند. اما حقوق مالکین یک شرکت سهامی که حقوق صاحبان سهام نامیده می شود به شکل زیر گزارش می شود:

ترازنامه خلاصه شده شرکت کوشا

جمع بدهیها: ۷/۰۰۰/۰۰۰	دارائیهها:
حقوق صاحبان سهام:	۲۰/۰۰۰/۰۰۰
سهام عادی ۶/۰۰۰/۰۰۰	
سهام ممتاز ۴/۰۰۰/۰۰۰	
سود انباشته ۳/۰۰۰/۰۰۰	
۲۰/۰۰۰/۰۰۰	۲۰/۰۰۰/۰۰۰

تبدیل یک واحد تجاری شرکت سهامی:

برای حسابداری تبدیل یک واحد تجاری به شرکت سهامی ما باید حساب های سرمایه مالک واحد تجاری را ببندیم و حسابهای حقوق صاحبان سهام شرکت سهامی را تنظیم نمائیم.

مثال: فرض کنید که ترازنامه موسسه تضامنی امید و فرید پس از انجام تمام تعدیلات و ثبت های بستن سرمایه امید و فرید را به ترتیب ۵۰,۰۰۰ ریال و ۷۰,۰۰۰ ریال گزارش می کند به هر این تاریخ موسسه با اخذ مجوز انتشار ۱۲۰ سهم عادی ۱,۰۰۰ ریالی به شرکت سهامی تبدیل می شود امید و فرید توافق می کنند که هر یک معادل مانده مایه خود در موسسه به ارزش اسمی سهام دریافت نمایند

با توجه به اطلاعات حقوق تبدیل واحد تجاری به شرکت سهامی ثبت نمایید:

۲/۱

سرمایه امید ۵۰,۰۰۰

سرمایه فرید ۷۰,۰۰۰

سهم عادی ۱۲۰,۰۰۰

ثبت تبدیل واحد تجاری به شرکت تضامنی بستن حسابهای سرمایه موسسه تضامنی و انتشار سهام عادی در شرکت سهامی

هزینه های تأسیس :

هزینه های تأسیس یک دارایی نامشهود می باشد و در ترازنامه به همراه حق امتیاز سرقتی و سایر داراییهای نامشهود و گزارش می شود داراییهای نامشهود باید در طول عمر مفید خود مستهلک شوند و هزینه های تأسیس شرکت رامادامی که فعالیت دارد منتفع می سازد .

(هزینه های تأسیس یک دارایی است زیرا این هزینه ها در راه اندازی واحد تجاری سهم هستند)

مثال : شرکت ایران خودرو در مورخ ۴/۱ مبلغ ۱۵,۰۰۰ ریال بابت هزینه های حقوق و ۵۰۰ ریال بابت آگهی ها و هزینه های متفرقه دیگر پرداخت کرده تا شرکت تأسیس شود . همچنین یکی از موسسین در مورخ ۴/۵ مبلغ ۲۴,۰۰۰ ریال بابت تبلیغات پذیره نویسی سهام و برگزاری مجمع شرکت پرداخت کرده و در ازای آن از شرکت ۲۴ سهم یک هزار ریالی (به ارزش اسمی) دریافت کرده است .

مطلوبست ثبت هزینه های تأسیس در دفتر روزنامه شرکت ایران خودرو (توجه شود که هزینه های تأسیس در طی ده سال اول مستهلک می شود.)

۴/۱

هزینه های تأسیس ۱۵,۵۰۰

وجوه نقد ۱۵,۵۰۰

ثبت هزینه های حقوقی و هزینه ثبت شرکت برای تأسیس شرکت

۴/۵

هزینه تأسیس ۲۴,۰۰۰

سهم عادی ۲۴,۰۰۰

ثبت مخارج پرداختی توسط یکی از موسسین در زمان تأسیس

۱۲/۲۹ با فرض مستهلک کردن هزینه ها در طی ۱۰ سال

$$15,000 + 24,000 = 39,000$$

$$39,000 \div 10 = 3,900$$

هزینه استهلاك هزینه های تأسیس ۳,۹۰۰

هزینه تأسیس ۳,۹۰۰

ثبت استهلاك مربوط ب هزینه های تأسیس

ترازنامه شرکتهای سهامی

ترازنامه شرکتهای سهامی به استثناء قسمت سرمایه حقوق صاحبان سهام مشابه ترازنامه موسسات تک مالکی و شرکتهای تضامنی است. ارقام به هزار رسال است

از حسابهای موجود در زیر و مانده آنها برای تهیه ترازنامه طبقه بندی شده شرکت سهامی ماهرخ در ۳۰ آذر ۱۳۴۴ استفاده کنید.

سهام عادی ۲۰/۰۰۰ سهم ۱ ریالی _ سود انباشته ۷۵/۰۰۰ _ موجودی کالا ۸۵/۰۰۰ _ سهام ممتاز ۶٪، ۲۴/۰۰۰ ریال _ سود سهام پرداختنی ۴/۰۰۰ _ صرف سهام عادی ۱۱۵/۰۰۰ _ اموال، ماشین آلات ۲۲۵/۰۰۰ _ بدهیهای معوق ۳/۰۰۰ _ وجوه نقد ۹/۰۰۰ _ هزینه های تأسیس خالص ۱/۰۰۰ _ حسابهای پرداختنی ۲۸/۰۰۰ _ سند پرداختنی، بلند مدت ۷۴/۰۰۰ _ حسابهای دریافتنی ۲۳/۰۰۰ .

شرکت سهامی ماهرخ

ترازنامه

۳ آذر ۱۳۴۴

بدهیها:	دارائیهها:
بدهیهای جاری:	دارائیههای جاری:
حسابهای پرداختنی ۲۸/۰۰۰	وجوه نقد ۹/۰۰۰
سود سهام پرداختنی ۴/۰۰۰	حسابهای دریافتنی ۲۳/۰۰۰
بدهیهای معوق ۳/۰۰۰	موجودی کالا ۸۵/۰۰۰
جمع بدهیهای جاری ۳۵/۰۰۰	جمع دارائیهها جاری ۱۱۷/۰۰۰
سند پرداختنی بلند مدت ۷۴/۰۰۰	اموال، ماشین آلات ۲۲۵/۰۰۰
جمع بدهیها ۱۰۹/۰۰۰	دارائیههای نامشهود:
حقوق صاحبان سهام:	هزینه های تأسیس ۱/۰۰۰
سرمایه پرداخت شده	
سهام ممتاز با سود ۳/۷۵ ریال ۲۴/۰۰۰	
۲/۰۰۰ سهم بدون ارزش اسمی	
سهام عادی ۲۰/۰۰۰ سهم ۱ ریالی ۲۰/۰۰۰	
صرف سهام عادی ۱۱۵/۰۰۰	
جمع سرمایه پرداخت شده ۱۵۹/۰۰۰	
سود انباشته ۷۵/۰۰۰	
جمع حقوق صاحبان سهام ۲۳۴/۰۰۰	
۳۴۳/۰۰۰	۳۴۳/۰۰۰

سود سهمی

سود سهمی به این معناست که شرکت سهامی سهام خود را بین سهامداران توزیع می کند. سود سهمی تأثیری بر جمع حقوق صاحبان سهام ندارد. سود سهمی سرمایه را افزایش و سود انباشته را کاهش می دهد. از آنجا که هر دو این حسابها از عناصر حقوق صاحبان سهام می باشند جمع حقوق صاحبان سهام بدون تغییر باقی می ماند. شرکت سهامی سود سهمی را به نسبت تعداد سهام که سهامداران در اختیار دارند توزیع می کند به سود سهمی، سهام جایزه هم اطلاق می شود.

دلایل توزیع سهام جایزه:

۱_ حفظ منابع نقدی شرکت. ۲_ کاهش قیمت بازار سهام شرکت. ۳_ برای مقاصد خاص مالیاتی
مثال شرکت توسعه صنعتی پوشهر ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ سهام عادی ۱۰۰ ریالی دارد این شرکت ۱۰٪ سود سهمی توزیع می نماید.

$$۳,۰۰۰,۰۰۰ \times ۱۰\% = ۳۰۰,۰۰۰$$

سود انباشته ۳۰۰,۰۰۰

سهام عادی ۳۰۰,۰۰۰

ثبت اعلام سود سهمی به میزان ۱۰ درصد

افشا سود هر سهم در صورت حساب سود و زیان:

به موجب اصول پذیرفته شده حسابداری ارائه سود هر سهم در صورت سود و زیان شرکتهای سهامی بزرگ الزامی است. در صورتی که سود و زیان این قبیل شرکتهای سهامی شامل سود و زیان حاصل از عملیات جاری و مستقیم، سود و زیان ناشی از توقف یک قسمت از عملیات سود و زیان حاصل از اقلام غیر و آثار انباشته ناشی از تغییر در اصول و روشهای پذیرفته شده حسابداری باشد لازم است که سود یا زیان هر سهم برای هر یک از مراحل صورت حساب سود و زیان تعیین و به طور جدا گانه گزارش می شود.

مثال: برخی از مانده های حسابهای مندرج در تراز آزمایشی اصلاح شده شرکت سهامی شایان در پایان اسفندماه ۱۳۶۹ به شرح زیر است:

برگشت از فروش و تخفیفات ۲۰۰,۰۰۰ _ تخفیفات نقدی فروش ۵۰۰,۰۰۰ _ بهای تمام شده
کالای فروش رفته ۵۸,۵۰۰,۰۰۰ _ هزینه عملیاتی ۷,۳۲۰,۰۰۰ _ سود حاصل از فروش وسایط
نقلیه ۳,۰۵۰,۰۰۰ _ فروش ۹۵,۰۰۰,۰۰۰ _ زیان ناشی از محاسبه باز خرید خدمت کارکنان بر
اساس قانون کار جدید ۴,۹۵۰,۰۰۰ .

شرکتهای سهامی شایان

صورت سود و زیان

منتهی ۲۹ اسفند ۱۳۶۹

۹۵,۰۰۰,۰۰۰	فروش
	(-) برگشت از فروش و تخفیفات (۲۰۰,۰۰۰)
(۵۰۰,۰۰۰)	ت ن فروش
۹۴,۳۰۰,۰۰۰	فروش خالص
(۵۸,۵۰۰,۰۰۰)	(-) بهای تمام شده کالای فروش رفته
۳۵,۸۰۰,۰۰۰	سود حاصل از عملیات مستمر و عادی
۳,۰۵۰,۰۰۰	سود حاصل از فروش وسایط نقلیه
۳۸,۸۵۰,۰۰۰	سود قبل از اقلام غیر مترقبه
(۴,۹۵۰,۰۰۰)	زیان ناشی از محاسبه باز خرید کارکنان
۳۳,۹۰۰,۰۰۰	سود ویژه (خالص)

اقلام غیر مترقبه

خسارات ناشی از زلزله یا سیل

مصادره اموال شرکتهای سهامی توسط دولتهای خارجی

سود یا زیان ناشی از اعمال یک قانون جدید

فرض کنید تمام این شرکت شامل ۱۰,۰۰۰ سهم عادی به ارزش اسمی ۱,۰۰۰ ریال می باشد .

سود هر سهم عادی

۳,۵۸۰ سود حاصل از عملیات عادی و مستمر

۳۰۵ سود حاصل از فروش وسایط نقلیه

۳,۸۸۵ سود هر سهم عادی قبل از اقلام غیر مترقبه

اقدام غیر مترقبه:

زیان ناشی از محاسبه باز خرید کارکنان
خالص سود هر سهم عادی

(۴۹۵)
۳,۳۹۰

سود هر سهم از عملیات عادی و مستقیم $35,800,000 \div 10,000 = 3,580$
سود هر سهم از فروش وسایط $3,050,000 \div 10,000 = 305$
زیان هر سهم ناشی از محاسبه باز خرید $4,950,000 \div 10,000 = (495)$

۳,۳۹۰

سهام جایزه (سود سهمی):

مثال : قسمت حقوق صاحبان سهام شرکت سهامی لاله در پایان سال مالی ۱۳۶۹ بشرح زیر است
حقوق صاحبان سهام :

سهام عادی به ارزش اسمی ۲,۰۰۰ ریال به تعداد ۱۰,۰۰۰ سهم $20,000,000$
صرف سهام عادی $4,000,000$
سود انباشته $10,000,000$

جمع حقوق صاحبان سهام $34,000,000$

در ۱۵/خرداد ۱۳۷۰ مجمع عمومی صاحبان سهام شرکت تقسیم ۳۰٪ سود انباشته به صورت سهام جایزه بین سهامداران را تصویب نموده است. در زمان تصویب مجمع عمومی، قیمت بازار هر سهم عادی شرکت به مبلغ ۳,۰۰۰ ریال می باشد و در تاریخ ۲۰ آذر ۱۳۷۰ سهام جایزه بین سهامداران توزیع شد. مطلوبست ثبت رویداد مالی تصویب تقسیم سود به صورت سهام جایزه و ثبت رویداد مالی مربوط به توزیع سهام جایزه:

۱۵/خرداد
سود انباشته $3,000,000$

سهام جایزه قابل توزیع $2,000,000$

صرف سهام عادی $1,000,000$

ثبت اعلام ۳۰ درصد از سود انباشته به صورت سهام جایزه بین سهامداران

۲۰/آذر

سهام جایزه قابل توزیع ۲,۰۰۰,۰۰۰

سهام عادی ۲,۰۰۰,۰۰۰

ثبت توزیع سهام جایزه به ارزش اسمی ریال بصورت سهام عادی

میزان تقسیم سود $۱۰,۰۰۰,۰۰۰ \times 30\% = ۳,۰۰۰,۰۰۰$

تعداد سهام جایزه $۳,۰۰۰,۰۰۰ \div ۳,۰۰۰ = ۱,۰۰۰$

ارزش اسمی سهام جایزه $۱,۰۰۰ \times ۲,۰۰۰ = ۲,۰۰۰,۰۰۰$

صرف سهام عادی ناشی از صدور ۱,۰۰۰ سهم جایزه $۳,۰۰۰,۰۰۰ - ۲,۰۰۰,۰۰۰ = ۱,۰۰۰,۰۰۰$

تجزیه سهام :

در صورتی که ارزش بازار سهام یک شرکت سهامی به دلایل مختلف بالا بوده و امکان خرید سهام با این قیمت برای سرمایه گذاران مشکل باشد، شرکتهای سهامی روش تجزیه سهام را برای کاهش قیمت بازار سهام اتخاذ می کنند. در این روش ارزش اسمی سهام کاهش داده می شود و تعداد سهام افزایش می دهند. مثلاً در تجزیه دو به یک سهام عادی به مفهوم انتشار و توزیع یک برگ سهم اضافی به دارنده یک برگ سهم قبلی است.

مثال : فرض کنید که حقوق صاحبان سهام در ترازنامه شرکت سهامی دماوند بشرح زیر است :

حقوق صاحبان سهام:

سهام عادی ۱۰,۰۰۰ سهم به ارزش ۶,۰۰۰ ریال ۶۰,۰۰۰,۰۰۰

صرف سهام عادی ۲۰,۰۰۰,۰۰۰

سود انباشته ۱۰,۰۰۰,۰۰۰

جمع حقوق صاحبان سهام ۹۰,۰۰۰,۰۰۰

در صورتی که این شرکت تجزیه دو به یک سهام عادی را انجام دهد. صورت تغییرات در تعداد و ارزش اسمی سهام به صورت زیر افشاء می گردد.

حقوق صاحبان سهام:

۶۰,۰۰۰,۰۰۰	سهام عادی به تعداد ۲۰,۰۰۰ سهم به ارزش ۳,۰۰۰ ریال
۲۰,۰۰۰,۰۰۰	صرف سهام عادی
<u>۱۰,۰۰۰,۰۰۰</u>	سود انباشته
۹۰,۰۰۰,۰۰۰	حقوق صاحبان سهام